

pilkab, et „täna ei,“ lisades sellele oma tuttava Habanera. Carmenil huvitab José, kes temast ei hooli; omelt lill mille Carmen heidab tõrkuvale sõdurile, ei jäta mõjuta.

Kui tüdrukud jälle läinud vabrikusse, tuleb tagasi Micaëla, tuues Joséle emalt kirja, pisut raha ja suudluse. Mõlema vahel areneb südamlik duett. José arvab end ema ja Micaëla armastuse läbi kaitstud Carmenil võrgutuste eest. Seal kajab vabrikust naiste ehmatskisa, On satunud tülli ja Carmen on noaga haavanud oma vastase. Tüdrukud tormavad välja ning jutustavad meisterlikult ärevust väljendavas kooris Zunigaile sündinust. Carmen annab ülekuulamiseid vaid pilkavaid, nipsakaid vastuseid. Zuniga käsutab José Carmenit siduma ja vangiviima. Kui mõlemad jäänud üksi, algab Carmen jälle oma võrgutuskunste. Kapriisid seguidillas ta kirjeldab lõbusat elu Lillas Pastia juures, kus juuakse ja tantsitakse ja kus ta võiks saada José omaks, kui see ta vabastaks. Olseku joojumuses José nõustub Carmenil plaaniga. Asudes teele vanglasse, Carmen annab Joséle hoobi; see lasub end maha kukkuda ja Carmen põgeneb. Tema asemel nüüd José peab minema vangil.

Teine vaatus. Lillas Pastia juures. Teise vaatuse juhatab sisse lühike orkestri vahemäng, mis kujutab Don José soldatlikult lihtmeelset ja ausat iseloomu, kasutades seks toda sõdurilaulu, mida hiljem kuuleme Don José suust.

Eesriide avanedes kontrastina vahemängule näeme ja kuuleme kergeteelset seltskonda Lillas Pastia körtis: Carmen oma sõbrannade Mercedesi ja Frasquita'ga vee-davad siin õhtu elupõletajate seltsis, kelle hulgas ka kapten Zuniga, lauldes ja tantsides. Kuna peremehe nõudel külalised lõppeks peavad lahkuma, kutsuvad nad Carmenigi kaasa. Ent Carmen, kuulda saades, et täna vabaneb vanglast José, keeldub. Häüded väljast kuulutavad kõikide lemmiku, osava häiravõitleja Escamillo tulekut, kes oma kuulsaks saanud toreadori-laulus uhke iseteadvusega kiidab oma kangelas-tegusid. Carmen süttib ta iseteadlikust olekust, Escamillot seob oma poolt mustlanna, juuakse koos armastuse ja jälleängemise peale, siis lahkuvad kõik kitalised.

Nüüd tulevad salakaubavedajate jõugu peamehed Dan-cairo ja Remendado. Neil on ettepanna „tulust äri“, kus-juures tüdrukud nelle peavad olema abiks, et piirivalvurite tähelepanu kõrvale juhtida. Kõik see nõupidamine toimub nobedas, hoogsas, tugjaks kvinietis. Kuid Carmen keeldub kaasanimemast; teised naeravad ta välja, kui ta nimetab põh-just: ta olevat armunud ja ootvat toda sõdurit, kes ta aitas põgenema ja ise läks vangil. Teiste nõuandel ta lubab kat-suda võita José salakaubavedajate jõugu liikmeks.

Don José tuleb muretulil lauldes oma soldati laulu. Carmen tantsib talle, kuid tantsu keskes kostab eemalt signaal, mis kutsub mehed kasarmusse tagasi. Kui José tahab minna, Carmen oma tusas kutsub välja tüli. José võtab põuest lille, mis Carmen talle nende esimesel kohamisel viskas, mille ta hoidnud kogu vangistusaja, kaks kuud, mis talle tuletas meele armsamat ja andis lohutust. Ent Carmen teeskleb uskmatust

ta armastusele. Tulgu José temaga ühes mägedesse, vaid seal on õige vabadus ja õige armastus. Kui José omelt keel-dub deseriteerimast Carmen saadab ta ära pilkavate ja mõni-tavate sõnadega.

José ongi valmis minema, kui tuleb tagasi Zuniga, vägivald-selt avab ukse kui talle ei avata ja leides Carmenil Don Joséga pilkab tühti ja käsutab teise minema. Don José ei lähe, vaid tõmbab mõõga õlemuse vastu. Verevalamise hoiab ära Car-meni vahelesegamine, kelle hüüdel kogu ruum täitub must-laste, salakaubavedajate ja teiste kahhlaste isikutega, kelle sa-lajane peatus siin. Zunigalt võetakse käest relvad, ta ise pannakse kinni. José nüüd juba on sunnitud kuulda võtma Carmenil kutsel. Kogu jõuk tervitab teda rõõmsa hõiskamisega.

Selle vaatuse muusikaliste kõrguspunktidena juba oleme nimetanud mustlaslaule alul, siis populaarset toreadori-laulu, salakaubavedajate kuulsat kvintetti. Vaatuse teinegi pool on rikas karakteristlikult muusikaliselt materjalilt sisseenis Don José ja Carmenil vahel: esimese lihtne soldatlaul, Carmenil tantsulaul kastanjettide saatel, kuhu meisterlikult poetub ja põimub kaugel trompeedi signaal, siis ägedad kokkupõrked vaheldudes José puhlatudelse armastuse avaldusega, Carmenil võrgutus, mis ülistab elu mägedes ja lõppeks ironiseerimine Zuniga üle ja hoogsus lõppkoor — ületamatu viisistiku kõllus, tillaharvad harmoonisatsioonid, veenev karakteristika, kolonniidikus.

Kolmas vaatus. Mägedes. Kõlakannis, inintermezzo orkestrilt alustab vaatuse. See vahemuusika, kuigi ta mõti-vilt ei ole seotud vahetumasti ooperiga, omelt õnnelikult ma-ahib oma võlvu viisi ja värviaga unisustiku meeleolu õises mägestikus, mida eesriide avanemisel näeme häirituna: üle kaljustiku tuleb orgu salakaubavedajate jõuk oma pampudega, et pisut puhata ja siis jälle minna edasi piiri poole. Koor, kuhu põimuvad Frasquita, Mercedes, Car-men ja Don José, Remendado, Dancairo sekssteina, pakub tabavat illustratiivset muusikat.

Jõugu juhid Dancairo ja Remendado eemalduvad, et sel-griada, kas tee vaba. Teised kasutavad puhkeaga.

Carmeni armastus José vastu, kes oma tegusid põlgab ja kahetsedes mõtleb emale, kes teda ikka veel peab ausaks, on jähunud: pilkavalt teeb ettepaneku, mingi omelt José ema juure tagasi. Frasquita Mercedesega panevad omale kaarte välja, ka Carmen teeb seda, — kuulus tertselt, mille keskosa moodustab Carmenil sünge saatuse laul, ilmekaimaid palu, raamitud ta sõbrannade muretumast vadiisamisest; kaardid kuulutavad Frasquitaile abiolu võimsa juhiga. Merce-desele, et tast saab rikas lesk, Carmenile aga surma, enne temale, siis Joséle.

Tagasi tuleb Dancairo, maniseb edasi minema. Nii sth-nibki. Don José, end peites kaljustiku varju, jääb vahü pi-dama.

Tuleb Micaëla, kes tahab lahti kiskuda José ta prae-gusest elust ja tollest kõlvatumast naisest. Ta esineb sama südamlikkusega, kui esimeseski vaatuses. Seal tõstab José